

CARTOTECA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. FONTS I SERVEIS.

PRESENTACIÓ

Una cartoteca és una biblioteca que té la missió de la recopilació, conservació, tractament documental i difusió de material cartogràfic. És una biblioteca especialitzada en una tipologia documental concreta.

La cartoteca de la Universitat de València, com la resta de biblioteques de la Universitat, està al servei fonamentalment de la comunitat universitària. Així, doncs, els usuaris són especialment els alumnes, els professors i els investigadors de la Universitat, però està oberta també a la resta de la societat: qualsevol persona pot consultar la cartoteca, tot i que no té accés a tots els serveis que ofereix, per exemple, el préstec.

Com a unitat documental, la cartoteca naix l'any 2002, a partir dels fons de material cartogràfic del Departament de Geografia, que en conformen el nucli bàsic. Des d'aleshores s'hi van incorporar materials provinents d'altres llocs de la Universitat, així com compres i donacions.

La cartoteca forma part del Servei de Biblioteques i Documentació de la Universitat de València i està adscrita a la Biblioteca d'Humanitats Joan Reglà, com una coordinació o secció seua.

No és, però, l'únic lloc de la Universitat que posseeix material cartogràfic. Altres biblioteques de la Universitat de València tenen col·leccions cartogràfiques especialitzades en el seu àmbit, fonamentalment la Biblioteca Històrica, amb el fons de cartografia antiga original de la Universitat, la del Jardí Botànic i la Biblioteca de Ciències del campus de Burjassot, on són les càtedres de geologia, botànica o biologia. Tanmateix, cal remarcar que la cartoteca és l'única unitat documental de la Universitat especialitzada en material cartogràfic i la que té major quantitat de fons.

Com a unitat especialitzada, és un dels deu serveis de cartoteca que hi ha a les universitats espanyoles. La resta de cartoteques universitàries són les de les universitats següents: Autònoma de Barcelona, Autònoma de Madrid, Cantàbria, Girona, Complutense de Madrid, Universitat de Barcelona, Còrdova, Huelva i La Laguna.

La cartoteca de la Universitat de València forma part d'[Ibercarto](#), el Grup de Treball de Cartoteques Públiques Hispano-luses, que acull altres cartoteques universitàries, d'arxius, etc, d'Espanya i Portugal.

SITUACIÓ I DADES DE CONTACTE

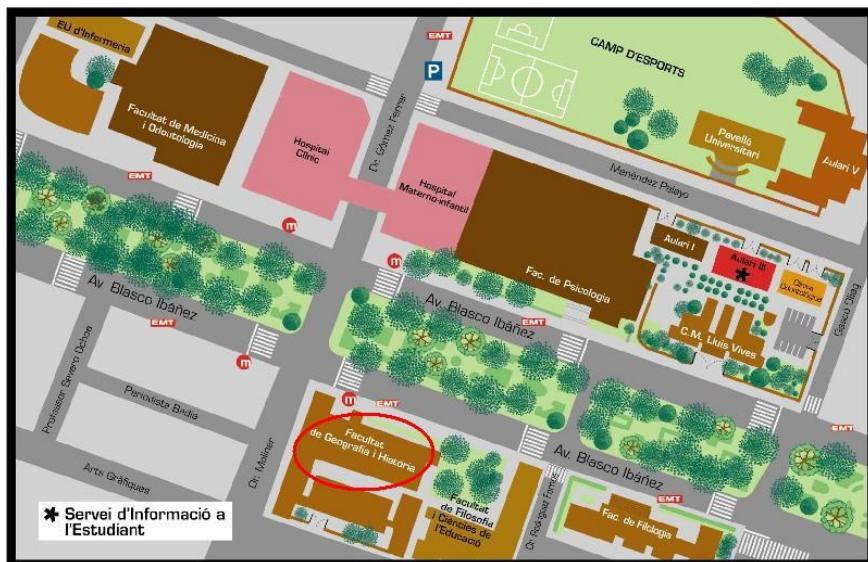
Adreça: Facultat de Geografia i Història, avinguda de Blasco Ibáñez, 28, 1a planta.

Horari:

- Matins: de dilluns a divendres de 9 a 14.30 hores.
- Vesprades: dimarts i dijous de 16 a 18.30 hores.

Telèfon: 96 386 49 24

Correu electrònic: cartoteca@uv.es

COL·LECCIÓ

Quins materials conté la cartoteca?

- Mapes
- Plànols
- Atles
- Fotografia aèria
- Llibres
- Fotografies
- CD i DVD

Per **àmbit temàtic**, els materials de la cartoteca poden interessar els investigadors de moltes disciplines, ja que la informació que contenen els mapes (elements físics com ara el relleu, la hidrologia i la vegetació; elements humans com ara les vies de comunicació, la toponímia, les poblacions i els usos del sòl i d'altres com ara les decoracions, les figures, o el text d'acompanyament, especialment en la cartografia antiga) interessa moltes ciències: geografia, història, ciències biològiques, ciències ambientals, arqueologia, turisme, urbanisme, planificació territorial, història de l'art etc. Podem dir que quan qualsevol ciència realitze una recerca de caràcter territorial, obligatòriament haurà de recórrer a la cartografia.

Per **àmbit geogràfic**, els fons de la cartoteca són més complets pel que fa al territori valencià i van minvant gradualment en nombre pel que fa a la resta d'Espanya, Europa i la resta del món.

Numèricament, la cartoteca disposa d'un total de quaranta mil documents aproximadament.

Algunes de les seues col·leccions més importants:

Monografies

La cartoteca posseeix una biblioteca amb monografies especialitzades en quatre àmbits:

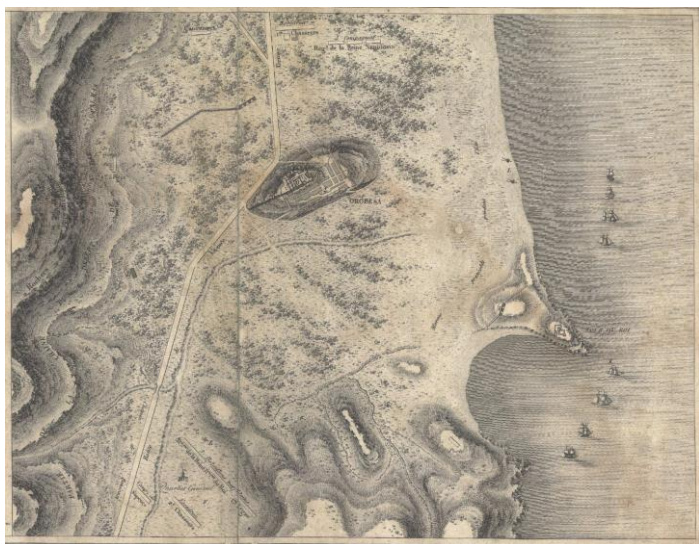
- Tècnica cartogràfica.
- Història de la cartografia.
- Catàlegs de material cartogràfic de biblioteques i arxius de tot el món, tant en paper com en format digital (CD, DVD).
- Secció de referència amb enciclopèdies i diccionaris especialitzats.

Mapes i plànols

Cartografia antiga

En aquest apartat s'inclouen tots el mapes i plànols realitzats abans del segle XX. La cartoteca compta amb pocs originals. Quasi tota la col·lecció de mapes antics que posseeix la Universitat de València és a la Biblioteca Històrica. Els fons originals de la cartoteca són 58 mapes i plànols i vuit atles. En destaquem dues peces:

- *Valentiae Regni olim contestanorum si Ptolemaeo, edetanorum si Plinio credimus typus*, del flamenc Abraham Ortelius, que forma part del primer atlas publicat al món (1584). L'edició que en té la cartoteca és de 1590. És l'original més antic de la cartoteca.
- *Mémoires du Maréchal Suchet, duc d'Albufera, sur ses campagnes en Espagne, depuis 1808 jusqu'en 1814, écrits par lui-même*. És tracta de l'atles que acompanyava les memòries de Louis-Gabriel Suchet, mariscal de Napoleó. Conté mapes i vistes de València, Sagunt, Peníscola i Orpesa, entre altres llocs. Va ser imprès a París en 1834.

Pàgina de l'atles del Mariscal Suchet, amb el mapa de les operacions a Orpesa.

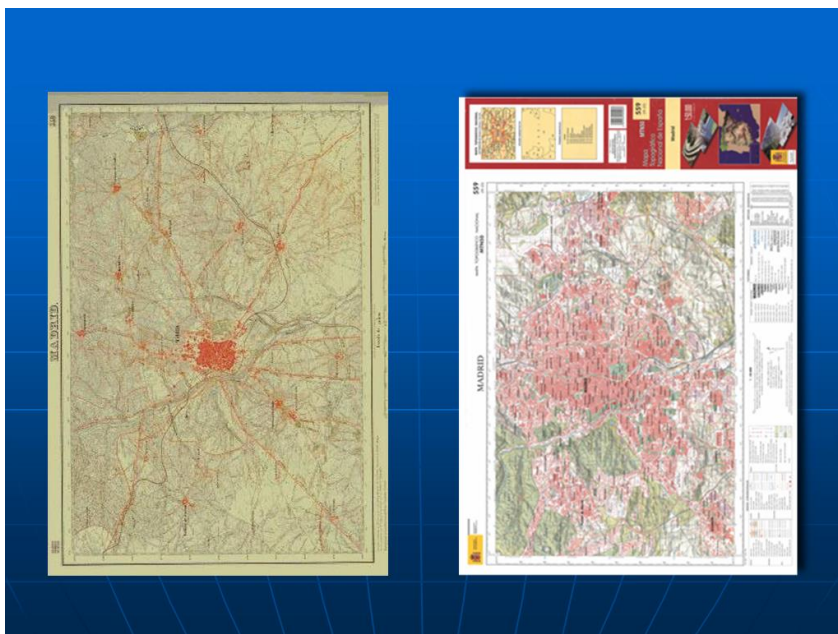
La major part de la cartografia antiga de la col·lecció de la cartoteca són reproduccions, tant en edicions facsímils com en catàlegs en paper o digitals.

Mapes topogràfics

Formen una de les parts més importants dels fons de la cartoteca. Els mapes topogràfics són els que representen planimètricament i altimètricament els elements més importants, físics i humans, d'un territori. Els més importants són els mapes topogràfics nacionals, que serveixen de mapa base d'un estat o un país. Se solen publicar en forma de sèrie, és a dir, fulls numerats, localitzats i classificats espacialment, que cobreixen tot el territori.

Les principals sèries de la cartoteca són:

Mapa topogràfic nacional, escales 1:50.000 i 1:25.000. Publicat per l'Institut Geogràfic Nacional. El d'escala 1:50.000 és el mapa base d'Espanya. Té 1.130 fulls. Es va començar a publicar a mitjan segle XIX i periòdicament apareixen noves edicions de cada full, per tant són un testimoni de tots els canvis de caràcter territorial que hi ha hagut a Espanya al llarg de l'últim segle i mig. D'ambdues hi ha la col·lecció completa, amb diverses edicions de cada full de l'escala 1:50.000. La cartoteca aplega també totes les edicions dels fulls que cobreixen el territori valencià.

Mapa topogràfic nacional, escala 1:50.000. Full 559, Madrid. Edició de 1875 i edició actual. S'hi observen tots els canvis que ha patit la ciutat de Madrid i la seua àrea metropolitana.

Cartografia militar

El Ministeri de Defensa també edita cartografia mitjançant el Centre Geogràfic de l'Exèrcit. De les diferents sèries militars, n'hi ha de completes les escales següents: 1:100.000, 1:200.000, 1:400.000 i 1:800.000. De l'escala 1:50.000, hi ha sobretot els fulls valencians, que serveixen per a completar la informació del Mapa Topogràfic Nacional, perquè els fulls es publiquen en anys diferents.

Hi ha algunes sèries dins de la cartografia militar que proporcionen una informació molt valuosa per la seua antiguitat i detall. Es tracta de la **Cartografía Militar de España. Plano Director**, escales 1:25.000 i 1:10.000, de la qual hi ha, respectivament, 88 i 59 fulls editats durant la guerra civil. Molts duen el segell de l'Exèrcit de Llevant. Formaven part del fons cartogràfic d'aquesta unitat militar i arribaren a la Universitat per donació de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer. Una altra part d'aquest fons va anar a la Universitat Politècnica de València.

Podem citar també el **mapa de l'Àfrica Occidental Espanyola** (la cartografia militar del territori del Sàhara), o la **cartografia de la província d'Ifni**, avui al Marroc.

Cartografia de l'Institut Cartogràfic Valencià. Des de la constitució de l'estat de les autonomies s'han creat instituts cartogràfics autonòmics amb la missió de realitzar la cartografia oficial dels territoris respectius. Dels treballs de l'Institut Cartogràfic Valencià disposem dels següents:

- *Cartografia valenciana*, escala 1:10.000 (CV10), publicada a la fi de la dècada de 1990.
- *Mapa topogràfic de la Comunitat Valenciana*, escala 1:50.000 (MTCV 50, de l'any 2010).
- *Ortofoto de la Comunitat Valenciana*, escala 1:50.000 (OMCV 50, també de l'any 2010).

Cartografia d'altres institucions valencianes

- *Aixecament aeri fotogramètric de la província de València*, escales 1:10.000 i 1:25.000, de la Diputació Provincial de València, de 1982.
- *Província d'Alacant*, escala 1:10.000, Conselleria de Medi Ambient, 1993.
- *Mapes municipals de la província de Castelló*, escala 1:10.000, Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports, 1986.

Altres sèries. D'una manera menys sistemàtica, també hi ha algunes sèries autonòmiques, com ara el *Mapa topogràfic d'Andalusia*, 1:10.000, i el *Mapa comarcal de Catalunya*, 1:50.000, alguns d'ells en format digital.

Mapes temàtics

Són els que tenen un temàtica concreta, a diferència dels topogràfics. Els més importants també s'editen en sèries. En els fons de la cartoteca hi ha els següents:

Mapa geològic d'Espanya, escales 1:50.000 i 1:200.000, editat per l'Institut Geològic i Miner d'Espanya. De la sèrie 1:50.000, només n'hi ha els fulls del territori valencià. La sèrie 1:200.000 està completa per a tota Espanya.

Mapa forestal d'Espanya, escala 1:200.000. Editat pel Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. Sèrie completa per a tota Espanya.

Hi ha també mapes litològics, de sòl, geomorfològics, sismològics, de comunicacions, cartes arqueològiques, etc.

Plànols urbans

A aquest grup pertany tota la cartografia l'objecte de la qual són els nuclis de població: guies de carrers, plànols parcel·lars, turístics, plans generals d'ordenació urbana, etc., tant antics com moderns. Entre els fons de la cartoteca destaca la cartografia de la ciutat de València, amb guies de carrers des de 1935 i tres grans plànols a escala 1:2.000:

- *Plànol del terme municipal de València*, de l'Institut Geogràfic i Cadastral, de 1929-1945.
- *Plànol de València*, del Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme, de la dècada de 1970.
- *Pla General d'Ordenació Urbana*, de l'Ajuntament de València, de 1988.

Full del *Terme municipal de València*, de 1929-1945, amb la zona que ocupa avui la Facultat de Geografia i Història, on es troba la Cartoteca

Fotografia aèria

La cartoteca disposa de vint-i-quatre vols, amb més de 17.000 fotogrames, tots ells del territori valencià.

Totes aquestes fotografies són estereoscòpiques. Cada fotograma té una àrea comuna amb els fotogrames contigus, la qual cosa, si es veuen les fotografies per parells, amb uns instruments anomenats estereoscòpis, permet d'observar-hi el relleu i les dimensions dels objectes.

Hi ha quatre vols sobre tota la Comunitat Valenciana, que permeten d'estudiar l'evolució de tot el territori des de mitjan segle XX:

- L'anomenat "Vol Americà", realitzat el 1956 per l'exèrcit dels Estats Units a escala 1:33.000.
- Vol del Ministeri d'Agricultura, de 1977, a escala 1:18.000.
- Vol de la Generalitat Valenciana, de 1991, a escala 1:25.000.
- Vol de l'Institut Cartogràfic Valencià, de 2004-2006, a escala 1:5.000, en format digital.

La resta de vols abracen zones més reduïdes, com ara dos sobre la ciutat de València i la seua àrea metropolitana, de 1964 i 1988; un vol sobre el traçat de l'autopista del Mediterrani, de 1967, i dos vols sobre l'àrea afectada per la riuada de 1982, entre d'altres.

Fotograma del vol sobre València de 1964 a escala 1:5.000. Correspon a l'Avinguda de Blasco Ibáñez i mostra l'estat de la urbanització de la zona en aquell moment.

SERVEIS

Serveis comuns a totes les biblioteques de la Universitat de València

A tota la Universitat de València hi ha un únic **Servei de Biblioteques i Documentació** que s'ocupa de totes les biblioteques de la institució. Per tant, hi ha serveis comuns a totes:

- Un únic portal d'accés web a la informació de les biblioteques.
- Un únic catàleg accessible per xarxa per a totes.
- Un únic carnet, el de la Universitat, per a accedir a qualsevol biblioteca i poder traure'n documents en préstec. No importa el grau que s'estudie: es poden utilitzar totes les biblioteques de la Universitat.
- Totes les biblioteques són zona wi-fi.
- Estan adaptades per a l'ús d'ordinadors portàtils.
- Dins del catàleg, l'opció *El meu compte* permet consultar les dades personals relacionades amb la biblioteca, com ara veure els materials prestats i la data de venciment, reservar material, renovar un préstec o suggerir una compra, entre altres opcions.
- El compte de correu electrònic de la universitat permet accedir a *El meu compte* i enviar o rebre missatges de les biblioteques.

Sala de consulta de la cartoteca.

Consulta en sala

La cartoteca disposa de:

- 34 llocs de lectura.
- Un ordinador de consulta.
- Deu estereoscòpis portàtils per a la consulta de fotografia aèria.
- Una lupa de peu.
- Projector, pantalla i ordinador portàtil.

L'accés a la Cartoteca és lliure. No està restringit a ningú encara que no pertanyi a la Universitat.

Préstec

- L'horari de préstec és el mateix que el d'obertura:
 - Matins: de dilluns a divendres, de 9 a 14.30 hores.
 - Vesprades: dimarts i dijous, de 16 a 18.30 hores.
- El préstec està restringit als membres de la comunitat universitària (alumnes, professors, col·lectius amb conveni amb la UV i personal d'administració i serveis).
- El termini de préstec per als mapes és de set dies, amb possibilitat de sis renovacions. Per als llibres, de quinze dies amb sis renovacions.
- És possible reservar documents.
- Materials fora de préstec:
 - Atles
 - Cartografia antiga original
 - Fotografia aèria
 - Obres de referència
 - Obres de difícil reposició en cas de pèrdua o deteriorament
- Sancions: un dia per cada dia de retard i document.

Reproducció de documents

Qualsevol usuari pot obtenir-hi reproduccions, encara que no pertanyi a la comunitat universitària.

No obstant això, a causa de les característiques del material cartogràfic, per a reproduir documents és necessari emplenar un formulari de preservació de la propietat intel·lectual en el qual l'usuari es compromet a no reproduir les imatges que obtinga en cap format (digital, paper, etc.) ni per cap mitjà sense el permís exprés dels organismes propietaris dels documents originals.

A més, no tot el material es pot reproduir lliurement. El personal de la cartoteca informa en cada cas sobre la possibilitat de la reproducció.

Els usuaris tenen al seu abast tres mitjans de reproducció:

- Reproducció digital. La cartoteca té un escàner de grandària A3 d'accés lliure.
- Reproducció fotogràfica. En aquest cas, l'usuari ha de dur la seua càmera.
- Fotocòpia. L'usuari té a la seua disposició la fotocopidora de la Facultat de Geografia i Història. És necessari lliurar un carnet (DNI, UV, etc.) al personal de la cartoteca.

Sala de treball en grup

Hi ha una cabina de treball en grup amb les dotacions següents:

- Quatre llocs de treball.
- Dos ordinadors.
- Un escàner de grandària A3.

Cal reservar-la amb un mínim de dos dies d'antelació. El termini màxim de reserva és de tres hores al matí i dues a la vesprada.

Cabina de treball en grup.

Formació i alfabetització informacional

Igual que la resta de les biblioteques de la Universitat de València, la cartoteca ofereix serveis d'alfabetització informacional, amb l'objectiu de formar la comunitat universitària en la cerca, avaluació i ús de la informació. Dins de l'àmbit de la cartografia, la cartoteca ofereix formació sobre els aspectes següents:

- Conèixer i usar la cartoteca.
- Ús del catàleg TROBES per a localitzar i avaluar documents cartogràfics.
- Saber citar material cartogràfic per a treballs d'investigació o de classe
- Característiques del document cartogràfic
- Repositoris de cartografia
- Col·leccions de cartografia de les principals institucions valencianes

Aquests continguts s'ofereixen a la comunitat universitària de diverses formes:

- Sessions de benvinguda als alumnes de primer curs de grau
- Sessions a la carta sol·licitades pel PDI sobre temes o recursos concrets
- Visites guiades per a grups amb horari a convenir. Màxim 30 persones.

Per fer-ho, cal reservar amb anticipació per telèfon o [correu electrònic](#). També es pot fer per mitjà d'un [formulari](#), tot triant l'opció "cartoteca" a la biblioteca on es vol fer.

Altres serveis

- Fer classe a la cartoteca. Horari a convenir amb el professor de l'assignatura. Cal fer la reserva amb un mínim de dos dies d'antelació.
- Exposicions temporals. S'hi fan durant el curs acadèmic, sobre diferents temàtiques.

PÁGINA WEB

En el portal del Servei de Biblioteques i Documentació, dins l'opció "Biblioteques i Arxius", la cartoteca compta amb [pàgina web](#) pròpia, concebuda com un portal d'informació cartogràfica.

La pàgina proporciona la informació bàsica sobre la cartoteca i els seus serveis. Tota ella és accessible a través del menú situat a l'esquerra de la pantalla. També s'ha confeccionat una guia temàtica de recursos digitals de cartografia, dividits en els apartats següents:

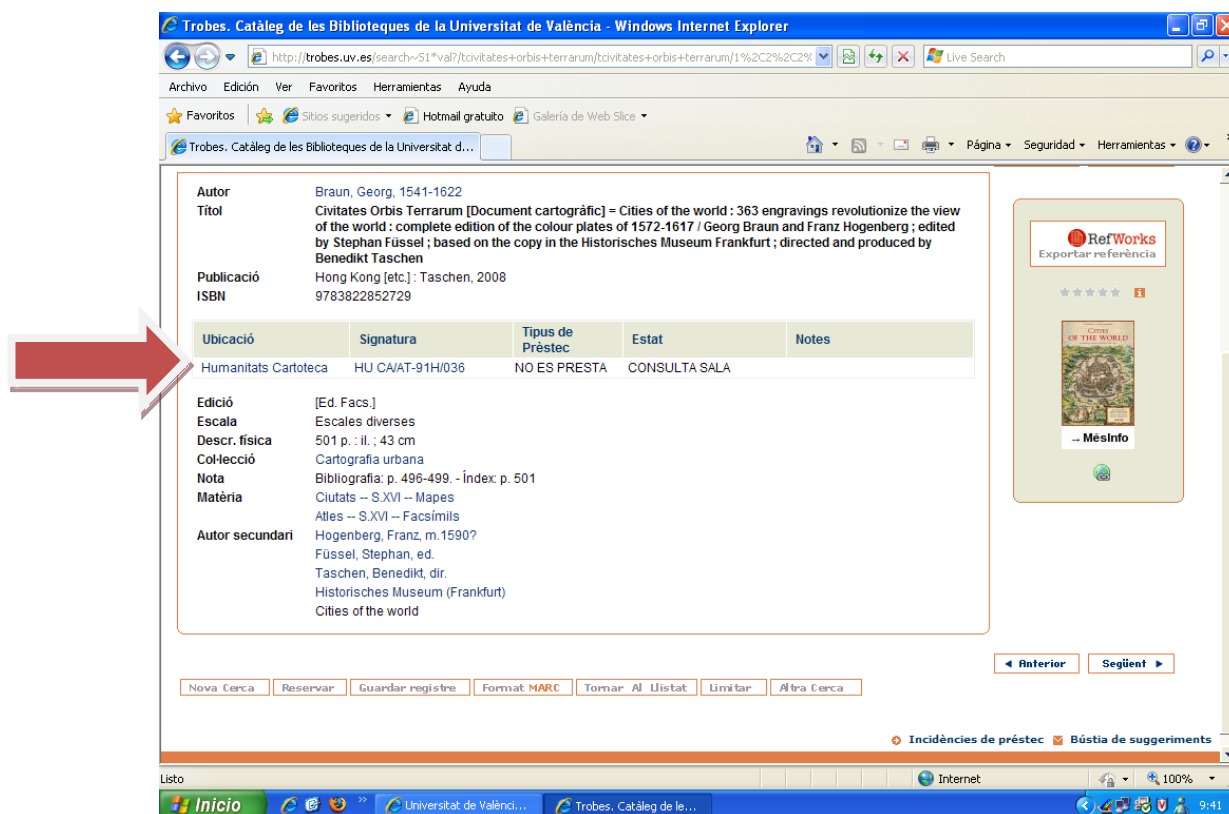
- [Associacions i societats professionals.](#)
- [Recursos de geografia de la Universitat de València](#), amb els distints departaments, laboratoris, grups d'investigació i publicacions de la UV sobre la matèria.
- [Cartografia de la Comunitat Valenciana](#), amb les pàgines de cartografia d'institucions oficials, com ara els ajuntaments d'Alacant, Castelló i València, les diputacions provincials, les universitats valencianes i les pàgines de cartografia de la Generalitat Valenciana.
- [Cartografia d'Espanya](#). Conté les pàgines de les principals institucions espanyoles amb cartografia digital, com ara l'Institut Geogràfic Nacional, la Direcció General del Cadastre o el Ministeri de Foment.
- [Altres enllaços de cartografia](#). Són enllaços de cartografia digital de tot el món preparats per altres institucions.

CATÀLEG DE LA CARTOTECA

Tots els fons de la cartoteca estan catalogats i s'inclouen en el catàleg automatitzat únic de la UV: <http://trobes.uv.es/>

Els fons de la cartoteca s'identifiquen:

- El camp **Ubicació** és HUMANITATS CARTOTECAS
- El camp **Signatura** comença per HU CA

Peticions de compra

En el catàleg també és possible sol·licitar a les biblioteques de la UV la compra de material a través de l'opció *Suggerir una compra*. També s'hi pot sol·licitar la compra de material cartogràfic.

Cal identificar-se com a membre de la universitat amb el nom d'usuari i la contrasenya de correu. Una vegada dins del formulari de compra, cal seleccionar la Biblioteca d'Humanitats i en l'apartat **Observacions** escriure PER A CARTOTECA

Suggerir la compra d'un títol:

Biblioteca:	Humanitats 	
Autor: (ex. García Lorca)		
Títol: (ex. Casa de Bernarda Alba)		
Editorial:		
Any:		
ISBN: (ex. 9788481813340)		
Nº exemplars:		
Titulació:		
Departament:		
Assignatura:		
Observacions: (ex. Professor)	PER A CARTOTECA	